

âld Barradiel

Doe het voor ons

ga óók in de BB

AANMELDING: BUREAU HOOFD

BESCHERMING BEVOLKING

Oudheidkundige Vereniging Barradeel
Jaargang 9 | december 2011
ISBNN

In dit nummer:

FAN EIGEN HIEM	3
BESTUURLIJK	4
EXCURSIE DOOR OUD BARRADEEL	5
DE STELLING KOEHOAL	5
LEZING JANUARI 2012 ' <i>Fan Heidenskabaal oant stille omgong</i> '	8
BEGRAFENISPLECHTIGHEID	9
LEZING BESCHERMING BEVOLKING	10
EINDE VAN EEN JONG GEZIN	11
OPSKUOR YN TSJOMMEARUM	14
LUCAS HANNEMA	21
SLEEPBOOT MET BAKKEN ZIT BIJ KOEHOOAL AAN DE GROND	30
GONGERAAL OF ZEEPALING	31

Ook DIT jaar weer een groot assortiment PRACHTIG

KERSTFRUIT

Elke dag volop verse groenten, ook panklaar gesneden.

Altijd de beste kwaliteit tegen de laagste prijs !

FRUITMANDEN en -SCHALEN : ónze specialiteit !!

Zie ook onze Kerst- en Nieuwjaarsfolders met zeer vele aanbiedingen voor extra lage prijzen !!!

De **Speciaalzaak** in **Groenten** en **Fruit** met een compleet assortiment **levensmiddelen** en **non-foods**.

A. BONSMMA - Tzummarum

FAN EIGEN HIEM

Het is weer gelukt het decembernummer aan u te kunnen presenteren. Ook dit nummer staat weer vol met interessante artikelen. Begin dit jaar hadden we al een artikel ontvangen van ons lid Siem van der Woude, maar het artikel was te lang voor de nieuwsbrief. Bovendien verdiende zijn bijdrage een in het decembernummer vonden wij als redactie.

In het novembernummer van Ald Barradiel stond een artikeltje met als titel: *'Boelgoed in Tzummarum. Einde van een jong gezin'*. Van Janke Geerstsma uit Tzummarum kregen we aanvullende genealogisch informatie en via haar schoonzuster Tineke Noorda ontvingen we foto's van enkele familieleden. Verderop leest u hier meer over. De redactie bedankt de dames Geertsma en Noorda voor hun reacties.

In een vorige nieuwsbrief Ald Barradiel is de geboren Minnertsgaaster zanger Lacas Hannema aan de orde geweest. Gerrit Bouma was door de redactie van 'De Weergever' gevraagd een artikel over hem te schrijven. De Weergever is een blad van de vereniging van verzamelaars van 78-toeren platen. Dat artikel is inmiddels gepubliceerd; dus tijd om het hier ook te publiceren.

Als bestuur wensen wij u genoeglijke kerstdagen en een goed maar vooral gezond 2012. Ook in 2012 zullen wij ons weer inzetten om u van informatie te voorzien over de geschiedenis van Ald Barradiel.

O ja, de omslagfoto, of liever gezegd affiche, is uit de tijd van de Bescherming Bevolking (BB). Verderop leest u meer over de BB. De advertenties in dit nummer komen uit de krant Barradiel Meiinoar ien van december 1977.

BESTUURLIJK

De iepening fan de bunker bij Koehoal op 14 oktober is tige slagge. It waar wie moai en de sprekkers ha goede wurden sprutsen. Earst de foarsitter fan de Stichting Bunker Koekool. Sijtze van der Zwaag betanke elsenien dy't meiwurke hie oan it opknappen en it behâld foar it neiteam. Doe kaam de gedeputearre Hans Konst fan de provinsje oant it wurd. Hy hie neigien dat der foarearst yn 1511 de namme Koehoal foar dit stik by de sédyk brukt waar; dus al 500 jier.

Boargemaster frou Veenstra fan de gemeente Frensjeradiel wie ek bliid dat it nou safier wie dat de bunker. Dêrnei kaam deistich bestjoerslid Harry Boon fan Wetterskip Fryslan oan it wurd en hat fansels ek noch it ine en oar sein fanút it wetterskip perspektyf.

De âld-sédykster Jan Reitsma wie der ek. Hy hat yn de oarloch ûnder skaoltyd yn ien fan de bunkers oan't wurk west, bygelyks oan it draaien om koalsiidoalje te meitsjen. Harry Boon en Jan Reitsma hawwe tegearre de Fryske flagge fan it ynformaasjebuord helle. De tekst en plattegrûn is tige dúdlik! De sneons en sneins wie it iepen dei. Der binne wol mear as 200 minsken west. Ek waard yn de bunker thé en kofje ferkocht en de sanemade 'Bunkerkoeke' wie rôversguod. Der wiene 4 flaggen ophongen: de Nederlânske, de Fryske, dy fan ús feriening en ek noch in Kanadeeske. Yn de bunker wie in útstalling fan foto's en spul dat brûkt waard yn de oarloch. Ek de fleanbasis Ljouwert hie guod útstalt.

Us argyfaris hat dêr ek wer hiel wat âlde foto's kriegen. Der waarden ek papieren útdielt om freon te wurden fan de Stichting Bunker Koekool. As jo ek in bijdrage jaan wolle dan kin dat op bankrekkennûmer 29.34.95.130. Al mei al binne it tige slagge iepeningsdagen west.

Freed 4 novimber wie it tige drok yn it doarpshûs De Bijekoer yn Winaam. De seal wie fol mei leden en belangstellenden foar de sprekker Evert Kramen fan it Fries Museum. Yn gearwurking mei de Wurkgroep Argeologie út Winaam, wie dizze jûn opset. Earst hat Evert Kramer it oer de moaie mantelspjeld de Fibula hân. In ûntbrekkende fragmint wie krekt lyn noch toch in amateur mei in metaaldetekto boppe de grûn helle en nei it museum brocht. Kramer fertelde dat hja dizze fûnsten yn gearwurking mei in museum yn Finlân ûndersykje.

Kramer liet ek noch in filmke sjen oer it steilkantûndersyk fan de Fryske terpen. Yn dat ferbân kaam ek nog it 'zodenhuis' te praat wat by Furdgum bouwte wurde sil. Al mei wie in prima jûn.

En no . . . leit is desimbernûmer foar jimme. Ut namme fan it bestjoer winskje ik jimme goede krystdagen en in lokkich en sûn 2012.

Groetnis en oant sjen, Klaas Evert

EXCURSIE DOOR OUD BARRADEEL

Het bestuur heeft plannen om in het voorjaar van 2012 een excursie door oud Barradeel te organiseren. De bedoeling is dan om met een touringcar een mooie route te rijden door de oude gemeente Barradeel waarbij u onderweg tekst en uitleg krijgt van leden die bekend met een bepaald stukje Barradeel. U kunt de hele route blijven zitten want de route wordt zo gemaakt dat u alles vanuit de bus goed kan zien. Alleen op een bijzondere locatie nemen we even een koffiestop.

Omdat er een touringcar gehuurd moet worden, ontkomen we er niet aan om een kleine bijdrage in de kosten te vragen. In januari a.s. hopen wij u meer te kunnen informeren en u kunt zich dan ook aanmelden voor de excursie. Wordt dus vervolgd.

Bunker Koehoal

“Bolwerk uit het verleden, Baken voor het heden”

DE STELLING KOEHOAL

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is er aan de zeedijk tussen de woningen Sédyk 4 en 6 aan de Grine Leane onder Tzummarum op last van de Duitse bezetters een stelling gebouwd die deel uitmaakte van de Duitse luchtverdediging. De 'Ortskommandatur' van de stelling Koehoal zetelde in Franeker.

De bouw van de stelling heeft grotendeels plaatsgevonden in 1941, Uit de richting Tzummarum gezien, was direct na de woning Sédyk 6 bovenop de zeedijk een wachtpost met onderaan de dijk een onderkomen voor de wacht en vanaf de richting Dijkshoek onder Firdgum bij de woningen Sédyk 3 en 4 een identieke opstelling. Uit een publicatie van de toenmalige gemeente Barradeel blijkt dat vanaf 30 maart 1942 een stuk van de openbare weg langs de zeedijk, evenals een stuk van de Griene Leane, werd afgesloten. De afsluiting werd aangeduid met borden. Op de stelling waren steeds ongeveer 50 tot 70 Duitse militairen van de Wehrmacht en Luftwaffe gehuisvest.

De stelling bestond in totaal uit 4 bunkers, 3 stenen gebouwen, een grote houten barak, parkeerterreinen, wachtposten, een geschutsplateau voor 4 stuks artilleriegeschut aan de zee kant van de zeedijk. Het gehele gebied was afgezet met prikkeldraadversperring en landmijnen. De stelling werd vanaf de Hoarnestreek voorzien van elektriciteit, water en telefoon. Het woonhuis Sédyk 5, dat binnen de prikkeldraadversperring lag, was omstreeks 1928 gebouwd en eigendom van het echtpaar Pieter Tjeerd Heeringa en Lieuwkje Kroese. Deze woning werd door de Duitsers gevorderd en het echtpaar heeft gedurende de oorlogsjaren gewoond in het voormalige schoolhuis in Firdgum. De woning Sédyk 5 werd in 1942 betrokken door de commandant van de stelling Koehool.

Voor de aanleg van het geschutsplateau aan de zee kant van zeedijk werd een perceel landbouwgrond, gelegen tussen de woningen Sédyk 5 en 6, onteigend en afgegraven met een grote Duitse graafmachine. Zo is daar een diepe put ontstaan. De vrijgekomen grond werd met lorries bij de zeedijk opgereden en aan de zee kant werd een plateau gemaakt. Het plateau werd daarna voorzien van een forse laag gewapend beton waarop het artilleriegeschut in stelling kon worden gebracht. Het plateau is nu nog duidelijk zichtbaar aanwezig.

In de zeedijk hebben in totaal 4 betonnen bunkers gestaan waarvan er één is behouden. Na de westelijke wachtpost kwam Bunker nr. 1. Deze bunker was opgetrokken vanuit de voet van de zeedijk en had boven de begane grond nog een verdieping. In deze bunker was de keuken gehuisvest een eetzaal voor soldaten. Hierna kwam de nog bestaande Bunker nr. 2. Deze bunker was bestemd voor opslag van goederen. Aan de westkant van deze bunker was een stenen trap gemaakt. De bovenkant van de bunker was voorzien van een borstwering van ruim 1 meter hoog. Verder waren er op verrekijkers geplaatst op statieven, waarmee de omgeving in de gaten kon worden gehouden. Tevens stond er een mitrailleur opgesteld. Daarna kwam Bunker nr. 3 genaamd de gevangenis. Er was maar één toegang bestaande uit een soort venstergat dat afgesloten kon worden met tralies en een luik. Deze bunker, met een moddervloer, had geen voorzieningen en diende voor Duitse soldaten die werden gestraft. Het was een zeer sobere voorziening, je kon er zitten en liggen op een soort verhoging van droge modder.

Dan kwam de nu nog aanwezige oprit naar het geschutsplateau en het achter de zeedijk aangelegde gecamouflerde parkeerterrein voor legervoertuigen. Na de oprit kwam de grootste Bunker nr. 4 dat een voorraadbunker was. Deze bunker was opgetrokken vanuit de voet van de zeedijk en bestond uit een begane grond met een verdieping. Op de verdieping stond o.a. een elektrisch aangedreven machine waarmee olie uit koolzaad en blauwmaanzaad werd geperst. In het onderste gedeelte van deze bunker, op de begane grond, was vermoedelijk de opslag van munitie. De bunkers waren allemaal afgedekt met camouflagenetten.

1. Bunker-west	6. Stenen gebouw	11. Woning Sédyk 5
2. Bunker-bestaand	7. Stenen gebouw	12. Geschutsplateau
3. Bunker-gevangenis	8. Woning Sédyk 6	13. Barak
4. Bunker-oost	9. Wachtpost-west	14. Wachtpost-oost
5. Stenen gebouw	10. de Put	15. Woning Sédyk 4

Naast de woning Sédyk 4 stond tussen de weg en de sloot een grote houten barak die diende als verblijf voor de gewone soldaten. Het vertrek bestond uit een zaal met tafels en banken en verder slaapruimten met stapelbedden. Rondom deze barak waren pakken stro geplaatst en het geheel was afgedekt met camouflagenetten. Ook waren er links en rechts van de bunkers in de zeedijk wapenmagazijnen gebouwd die afgesloten waren met ijzeren deuren. Als men geen dienst had stonden de persoonlijke wapens daar in.

Aan de Griene Leane, die loopt van de Sédyk naar de Hoarnestreek, stonden vanaf de zeedijk gezien aan de linkerkant, twee gelijksoortige stenen gebouwen nr. 5 en 6, beide met pannen gedekt zadeldak. Deze gebouwen oogden gelijk als het huis Sédyk 5, dat ook opgetrokken was uit rode Groninger stenen. Deze beide gebouwen waren bestemd voor verblijf van de officieren en onderofficieren. Er werden ook reparaties uitgevoerd aan auto's en geschut. Ongeveer 100 meter zuidelijker stond dan nog een iets groter gebouw nr. 7. Dit gebouw werd gebruikt als garage/kantoor en deels als Officiersmess. Langs de Griene Leane waren ook nog een paar parkeerterreintjes aangelegd voor militaire voertuigen. Verder waren er op het gehele terrein op een drielat plaatsen latrines gegraven waar men onder een afdak en tussen schotten zijn behoefte kon doen.

Bron: publicatie Stichting Bunker Koehoal van 14 oktober 2011

LEZING JANUARI 2012 'Fan Heidenskabaal oant stille omgong'

Op 20 januari a.s. wordt door Klaas Abe Kamstra uit Beetgum een lezing gehouden over de geschiedenis van de lijkbezorging en de gebruiken er om heen. Bij het januarinumnummer van Ald Barradiel ontvangt u de uitnodiging met nadere informatie over waar de lezing gehouden zal worden.

BEGRAFENISPLECHTIGHEID

Deze foto van de begrafenisplechtigheid staat op de website www.oudtzummarum.nl die door Wietse en Betty Leistra wordt onderhouden en waar ontzettend veel foto's op staan.

Het bijschrift van de foto is: dragers begrafenisvereniging (vlnr) Rinse van der Brug, Izaäk Jager, Tjebbe Dijkstra, Piet Hoekstra. Dan ds. P. Kloosterman die Nederlands Hervormd predikant was, dan bode Jacob Postma en A.H. Zantinge, ambtenaar gemeente Barradeel, D. Rooda, opperwachtmeester der Rijkspolitie en U.H. Huizinga eveneens ambtenaar van de gemeente Barradeel.

Toch een aparte foto, want foto's maken bij een begrafenis is niet gewoon, althans vroeger niet. Nu lijkt men daar wat anders over te denken. De foto, vermoedelijk uit de jaren '60 van de vorige eeuw, maakt nieuwsgierig en roept vragen op.

Op welk kerkhof is de foto gemaakt?

1. Wie is hier begraven?
2. Waarom zijn er geen familieleden, kennissen of vrienden aanwezig (althans niet zichtbaar op de foto)?
3. Gaat het om een overledene die op kosten van gemeente werd begraven, getuige de aanwezigheid van twee gemeente ambtenaren en een opperwachtmeester?
4. Wanneer is precies de foto gemaakt?

Als u denkt antwoorden te hebben op deze vragen, laat het even weten. Zie voor de contactgegevens het colofon.

LEZING BESCHERMING BEVOLKING

In september was het vijftig jaar geleden dat de PTT op ieder huisadres in Nederland een gele dienstenvolp van het toenmalige ministerie van Binnenlandzaken bezorgde. In de envelop zat een brochure met de titel "Wenken voor de bescherming van uw gezin en uzelf" en een kaart met EBHO-instructies.

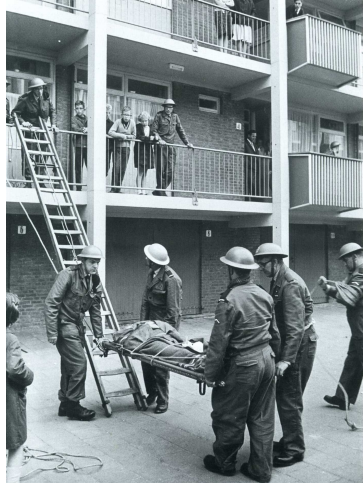
Velen van u zullen die envelop nog wel herinneren want op de voorkant van de envelop stond: *'Geef deze envelop met inhoud een vaste plaats in uw woning, bedrijf of gebouw'*. In de envelop zat een ophangoog en bij ons [red. Gerrit Bouma] thuis heeft de envelop jarenlang in de meterkast gehangen. En tot op de dag vandaag is die envelop bewaard gebleven.

De envelop kwam vrijwel geheel onverwachts bij de Nederlanders door de brievenbus. Wat het ministerie er mee beoogde, werkte averechts. In brochure werd o.a. keurig uitgelegd hoe je moest handelen een Fallout (neerslag van radioactiviteit) en wat je moest doen bij een onverwacht bombardement. Daarom werd er enkele weken later nog een toelichting verspreid met aanvullende informatie hoe de bevolking zich kon beschermen tegen *'de Bom'*.

De reacties varieerden van regelrechte paniek tot homerisch hoongelach onder de bevolking. Niet eerder leidde een Rijksvoorlichtingsactie tot zó veel ophef. De Bescherming Bevolking (BB) veroverde zich er een vaste plek mee in het Nederlandse geheugen.

Recht een BB-oefening

Gerrit Bouma heeft zich verdiept in materie rond de BB en hij heeft een begin gemaakt om er een verhaal van te maken om samen met u de herinneringen op te halen uit de tijd van de BB. Want de grote vraag die hem bezig houdt, wat weten onze leden zich nog te herinneren van de BB?

Heeft u nog herinneringen aan de BB, of nog foto's, kledingstukken van de BB-uniformen o.i.d. laat het even weten. Het zou mooi zijn als we wat foto's uit BB-tijd van Barradeel kunnen laten zien. Zoals de planning nu is zal Gerrit in februari a.s. u 'meenemen' in de geschiedenis van de Bescherming Bevolking.

EINDE VAN EEN JONG GEZIN

Wie weet hoe het verder is gegaan?

In het novembernummer van Ald Barradiel stond een artikeltje met als titel 'Boelgoed in Tzummarum. Einde van een jong gezin'. Naar aanleiding daarvan heeft mevrouw Janke Geertsma uit Tzummarum aanvullende informatie aangeleverd. Hierna haar bijdrage.

Onlangs kregen we een tip dat een verhaal over de verkoop van een inboedel en het einde van een jong gezin, genaamd Noorda, op jullie website stond. Daar wil ik graag even op reageren om een stukje van het verhaal aan te vullen.

Het verhaal gaat over de overgrootvader van mijn echtgenoot Cornelis Jan Noorda. In onderstaande gegevens heb ik alleen de lijn van mijn man Cornelis (Cor) Jan Noorda opgenomen. De Stamboom is natuurlijk veel uitgebreider maar dat gaat in deze omschrijving te ver.

Toen Cor en ik elkaar in 2008 leerden kennen, woonde ik aan de Fjouwere 6 in Tzummarum en het bleek al gauw dat Cor zijn voorouders uit Barradeel kwamen. In het familieboek van de Noorda's staat een foto van de boerderij in Klooster Lidlum, nu eigendom van Max de Groot en Wopke Klaver (voorheen Zijlstra) waar een inkerving in de muur van de schuur staat van de initialen J.C.N. Het zal hier waarschijnlijk gaan om Jan Cornelis Noorda die in Klooster Lidlum heeft gewoond. Op de begraafplaats in Tzummarum staat nog een gedenksteentje waarop de naam Jan C. Noorda staat.

Wij vonden het zelf wel heel bijzonder dat Cor (terug) in Tzummarum kwam en daar zijn huidige vrouw leerde kennen. Zo was het een beetje thuis komen in de streek waar zijn voorouders hebben gewoond en die hij totaal niet kende maar heel mooi vindt.

Na ons huwelijk zijn we in Zwolle gaan wonen maar we komen nog heel graag naar Tzummarum en omgeving het mooie weidse Friese landschap de mooie luchten, het bijzondere licht, de omgeving waar ik geboren en getogen ben en waar een gedeelte van mijn familie en vrienden wonen.

Cor zijn overgrootvader is:

Kornelis Jans Noorda geboren 27-11-1853 te Klooster Lidlum, overleden 27-05-1887 te Tzummarum. Gehuwd met **Antje Jeltjes Stellingwerf**, geboren circa 1850 overleden 15-10-1886 te Tzummarum.

Uit dit huwelijk:

1. Jan Kornelisz Noorda geboren 25-05-1876 te Tzummarum overleden 14-05-1880 te Tzummarum.
2. Jelte Kornelisz Noorda (stuwadoer).
3. Jan Cornelis Noorda geboren 06-04-1881 te Tzummarum, overleden 08-08-1932 te Overschie.
4. Antje Grietje Noorda geboren circa 1883 te Tzummarum, overleden circa 1972 in Amerika

Over bovenstaande familie gaat het verhaal "einde van een jong gezin"
Maar het geslacht gaat verder met de geschiedenis van:

Cor Zijn grootvader is:

Jelte Kornelisz Noorda geboren in 1879 te Tzummarum, overleden 28-10-1935 te Amsterdam. Gehuwd 02-08-1902 te Amsterdam met **Trijntje Koning** geboren op 21-11-1877 te Wieringerwaard, overleden 04-06-1944 te Amsterdam.

Uit dit huwelijk:

1. Cornelis Jan Noorda
2. Maartje Noorda geboren 17-04-1905 te Amsterdam overleden 14-08-1991 te Amsterdam
3. Antje Grietje Noorda geboren 16-07-1906 overleden 23-06-1986 te Kraggenburg Noordoostpolder
4. Fina Noorda geboren 15-02-1908
5. Jansje Noorda geboren 31-03-1915

*Trijntje Koning
en Jelte Kornelisz Noorda*

Trijntje Noorda-Koning en dochter Jansje

Cor zijn vader is:

Cornelis Jan Noorda geboren 19-07-1903 te Amsterdam, overleden 29-11-1971 te Arnhem. Gehuwd 08-01-1947 te Amsterdam met **Maria Magdalena Rosendahl**, geboren 05-07-1914 te Amsterdam, overleden te Amsterdam

Uit dit huwelijk:

1. Tineke Jeltje, geboren 13-06-1947 te Amsterdam
2. Jan Cornelis, geboren 16-09-1948 te Amsterdam
3. Carla Marijke geboren 03-12-1949 te Amsterdam
4. Jelte geboren 19-02-1951 te Amsterdam
5. Robert geboren 09-05-1952, overleden 07-01-1953 te Amsterdam
6. Johan geboren 10-09-1953 te Amsterdam, overleden te Amsterdam
7. Cornelis Jan
8. Frederik Willem geboren 20-11-1956 te Amsterdam

Cornelis Jan Noorda geboren 25-11-1954 te Amsterdam. Gehuwd 15-02- 1974 met **Margriet Johanna van Zadel**, geboren 12-06-1953 te Amsterdam en overleden 17-04-2008 te Zwolle.

Uit dit huwelijk:

Jan Theodoor geboren 09-10-1976 te Zwolle

Leonard Marcel geboren 09-08-1979 te Zwolle

Simon Frederik geboren 02-12-1981 te Zwolle

Christa Marianne geboren 20-01-1988 te Zwolle

Cornelis Jan Noorda, hertrouwt op 02-10-2009 te Franeker met **Janke Geertsma** geboren 06-03-1958 te Tzummarum.

Jelte Kornelisz Noorda

OPSKUOR YN TSJOMMEARUM

Troch Siem van der Woude, meiwurker Tresoar (18 maart 2011)

It ferjitboek

Djip ferburgen yn argiven lizze soms echt bjusterbaarlike ferhalen. Se lizze der al ieuwen en elk liket se fergetten. Mar soms komme se by tafal toch noch wer foar it ljocht. En dan jouwe se de mooglikheid even te sjen nei it libben fan earder tiden; yn dit gefal nei it libben fan ûngefear 350 jier lyn. Sa wie ik dwaande mei de strafsaken fan it Hof fan Fryslân, de rjochtbank dy't fan 1515 oan't 1811 festige wie yn de Kânselarij yn Ljouwert. It argyf wurdt bewarre yn Tresoar. Tusken de tûzenen fûnissen fûn ik in opmerklike saak dy't yn Tsjommearum spile en dy't it wurdich is om hjir ferteld te wurden.

Dit ferhaal begjint yn 1648, it jier dat de Frede fan Munster op 24 oktober in ein makke oan de lange oarloch fan ús Republyk mei Spanje. Yn Tsjommearum sil dat net in grutte yndruk makke hawwe want der hiene se fan dy oarloch nei 1600 net it measte murken want de striid wie al lang ferpleatst nei de sudlike gewesten.

Mar it wûnderbaarlike ferhaal fan Hans Reinders hat grif in soad opskuor jûn. Doe't alles achter de rêch wie sil it wol gau fergetten wêze. Want der sille in soad belutsenen west hawwe dy't der leaver net mear oer prate woene. Sommigen omdat se net grutsk wiene op har eigen oandiel en oaren omdat se net wisten wa't no gelyk hie en wer oaren omdat se de belutsenen net yn ferlegenheid bringe woene. Sokke ferhalen rinne grutte kâns om yn it ferjitboek te reitsjen.

Tzummarum nog met zadeldaktoren

Herberch de Wite Saan

It wie op fjouwer augustus 1648, in freed. Ynienen siet de man dêr yn de herberch De Wite Swaan. Hoe't er kommen wie witte se net, mar dêr siet er, en hy hie al flink preaun. Hy net allinnich trouwens, de hiele herberch die mei. Hessel Pieters, de kastelein, hie der wol klauwen oan om de glêzen fol te hâlden.

De man kaam út Indië en hie in soad belibbe. Hy hie grutte groeden oerhâlden oan ferskate fjochterijen mei de wylden. Dêr koe hy smakelik oer fertelle. It hiele kafee smulde mei. Hy liet elk syn groeden sjen, foar safier as dat foech joech, dat wol.

Hy sei dat hy Hans Reinders hiet en dy namme sloech yn as in bom. Hans Reinders wie in man út Tsjommearum dy't nei syn trouwen mei Neeltsje Annes yn 1639 samar weiwurden wie. It wie net bekend wêr't hy bedarre wie en ek net wêrom hy fuortgien wie. Wie it gjin goed houlik?

Of moast Hans op de flecht foar skuldeaskers? Net ien wist krekt hoe't it siet en de famylje hâldde de kiezzen op inoar.

Hans bleau fuort en nei in skoft hiet it dat er ferstoarn wie. Neeltsje Annes wie op't lêst troud mei Arjen Jans. Yn dy simmer fan 1648 wie se yn ferwachting.

Hans Reinders hie dus yn Indië sitten en wie no werom. De minsken leauden it eins mar amper, mar warskôgen dochs de famylje. Hoe't dat no krekt om en ta gien is bliuwt in bytsje ûndúdlik. Sommige tsjûgen seine dat Neel ophelle wie en dat se yn it kafee west hie. Se hat him opnommen en skynt sein te hawwen: 'hy is it'. Oer it ferfolch binne de measten it wol iens. Har broer Jacob Annes is ek nei it kafee kommen en hat Hâns útnoege om by him thús te kommen. En dat gong oan. Hans kaam oerein en elk koe sjen dat er al flink ynnommen hie. Yn it fuortgean bestelde hy noch in koets om him de oare moarns wer nei Ljouwert te bringen.

Te gast by sweager Jacob

En doe't Hans mei Jacob nei hûs gien wie hawwe der sa't it skynt dy jûns noch wol minsken oer de flier west. Der binne ek ûndúdlike ferhalen: Jacob soe frege hawwe: 'bist Hans Reinders of bist de duvel?' Ek soe der in soad jild op tafel lein hawwe. En se soene wurden hân hawwe. Mar net ien wit wat der krekt bepraat is.

Hans, litte wy mar oannimme dat hy it wie, hie fansels hiel wat út te lizzen. Hy hie syn frou yn de steek litten en Jacob hie har yn de earste jierren troch de tiid holpen. En no wie se wer troud. Dus as immen dan nei safolle jierren wer opdûkt, dan is elk der ferlegen mei.

Men soe wol graach witte wolle wat dizze Hans yn it sin hie. Soe hy ferwachte hawwe dat er de tried mei Neeltsje wer oppakke kinnen hie? Hawar, Neel wie wer troud, en der siet, sa't it like nimmen op him te wachtsjen.

Hans hat dy nacht by syn sweager útfanhúze, mar de oare deis wie hy fuort, mooglik nei Ljouwert. Jacob ferklearre letter dat Hans al fuort wie doe't hy de oare moarns op en baan kaam. Hy neamde him ek in dief omdat er in hoed stellen hawwe soe.

Op de oare blêdside is de earste pagina te sjen fan it fonnis fan it Hof fan Fryslân fan 20 juny 1651.

[illegible]

Jacob wurde am 17. November 1694
 geboren. Von der Zeit an, da er geboren wurde, war er
 in der Schule. Er war ein sehr fleißiger Schüler und
 wurde am 1. August 1714 zum Priester geweiht.
 Er war ein sehr fleißiger Priester und wurde am 1. August
 1714 zum Bischof geweiht. Er war ein sehr fleißiger
 Bischof und wurde am 1. August 1714 zum Papst
 geweiht. Er war ein sehr fleißiger Papst und wurde
 am 1. August 1714 zum Kaiser geweiht. Er war ein
 sehr fleißiger Kaiser und wurde am 1. August 1714
 zum Kaiser geweiht. Er war ein sehr fleißiger Kaiser
 und wurde am 1. August 1714 zum Kaiser geweiht.

In lyk op seedyk

Dit wonderlike ynsident hie yn it ferjitboek reitsje kinnen. Mar dat barde net want in pear wiken letter waard dêr op Koehoal in lyk fûn en doe kamen der praatsjes op in baan en dy praatsjes soene noch folle slimmer wurde.

Der wie in skip tsjin de seedyk oanspyld, mooglik nei in stoarm. Der wie in soad folk hinne om dat skip wer yn djipper wetter te krijen. By dat wurk wie der in lyk fûn, tusken de peallen en de gloaijing. It wie heal bedobbe ûnder de grûn en fierder ôfdekt mei wat seewier.

It moat der mal útsjoen hawwe. De holle, beide hannen en ien foet wie der ôfsnijd, en net te finen. It lyk is hastich troch de doarpsrjochter nei Tsjommearum brocht en op it tsjerkhof begroeven. Achternei besjoen miskyn te hastich, want de hearen fan it gerjocht út Ljouwert binne der ynearsten net byhelle. Dat hie foar in soad minsken folle better west want no kamen der praatsjes.

Praatsjes

Dy praatsjes kamen út it kafee fan de minsken dy't op dy middei fan 4 augustus mei Hans Reinders sitten hiene te praten en te drinken. Dat ploechje, mei de kastelein Hessel Pieters as wichtigste wurdfierder, fersprate it ferhaal dat Hans Reinders troch syn sweager Jacob Annes fermoarde wie. Hy soe it lyk sa tramtearre hawwe om de herkenning fan Hans hielendal ûnmooglik te meitsjen.

Hans hie yn de herberch wakker op 'e tekst west oer syn aventoeren yn Indië. Hy hie ferskate kearen mei de wylden fochten en de groeden dy't hy dêrby oprûn hie wiene dy middei wiidweidich besprutsen en besjoen. Mar der wie ien groede dy't hy net sjen litte woe. Dy siet op syn rjochter bil. Hy fertelde dat der in pylk yn sitten hie dy't sa djip siet dat dy der útsnijd wurde moatten hie. Der wie in grutte groede fan oerbleaun.

Al pratend kamen dizze ynnimmers ta de konklúzje dat hjir miskyn dochs noch in mooglikheid ta identifikaasje lei. Der skynt in delegaasje fan harren op in jûn nei it tsjerkhof west te hawwen om it lyk op te graven. Dat moat sûnder mis in goar putsje west hawwe want it lyk wie doe't it fûn waard al goed bedoarn. Mar de praatsjes waarden earnstiger. De kastelein Hessel Pieters hat op in stuit Jacob Annes iepenlik fan moard beskuldige en hy suggerearre derby ek noch dat Jacob Hans Reinders syn jild stellen hie.

Foar it gerjocht

Jacob is doe yn aksje kommen en hat syn beklach dien by de mannen fan it gerjocht. Op fjouwer oktober 1650 is der proses-ferbaal opmakke foar it gerjocht fan Barradiel. Doe't it wurd moard foel waard de saak earnstich. De autoriteiten fan it Hof yn Ljouwert waarden der yn behelle om de saak fierder út te sykjen.

Der kamen in protte minsken foar it ferhoar. It seach der ynearsten net goed út foar Jacob Annes. Hy waard fêstset yn it blokhûs yn Ljouwert. De Procureur-Generaal beskuldige him fan moard en ûnderboude dat mei in hiele rige tsjûgen. It liek der op dat de ploech út de herberch gelyk krije soe. Mar Jacob Annes hie in adfokaat dy't syn wurk goed die. It skynt dat hy by de hearen fan de Eastindyske Kompagny in ferklearring loskrigen hat dat Hans Reinders al folle earder, yn 1642 ferstoarn wie. En doe wie it ferhaal gau út. Jacob Annes waard op 20 juny 1651 wer frijlitten.

Dêrnei waard it stil. Hessel Pieters, dy't it allegear sa seker wist, hie syn kredyt sa't it liket yn Tsjommearum ferspille en is al rillegau ferhuze nei Drylts dêr't er in oare herberch besette koe. En de oare minsken koene har nei dizze ûntknoping mar better stilhâlde. Elk snapt wol dat je yn sa'n doarp wer fierder moatte, meiïnoar troch de tiid.

Indiëgongers

Fryslân wie bestjoerlik en kommersjeel net belutsen by de aktiviteiten fan de Verenigde Oostindische Compagnie. Dat nimt net wei dat der in grut tal persoanen wie dat nei Indië gong. Soks koe troch oan te monsterjen op ien fan de skippen en troch yn tsjinst te gean as beambte by de VOC.

In fluchtige ynspeksje fan de website

<http://vocopvarenden.nationaalarchief.nl/search.aspx> wiist út dat der ek út Barradiel wei wol minsken nei Indië giene. ûndersteand oersjoch betrefte de perioade 1630-1780:

Easterbierrum, 9

Seisbierrum, 2

Tsjommearum, 1

Minnertsgea, 3

Ta fergeliking: út Frjentsjer wiene it der 281 nammen. Tsjinstnimme by de VOC stie yn leech oansjen want wurkjen yn de tropen wie net sûn. It wie faak de lêste mooglikheid foar minsken dy't oan leger wal rekke wiene. In enkeling slagge it en meitsje fortún yn de East, mar in soad kamen nea werom.

De sitewaasje fan Neeltje Annes wie oars net unyk. It kaam geregeld foar dat echtgenoaten net fan see of fan in reis weromkamen. Fan dizze ûnbestoarne widdowen waard ferwachte dat se gjin relaasjes mei oare mannen begûnen foardat echt dúdlik wie dat de eardere echtgenoat net mear weromkomme soe. Der wiene gjin dúdlike foarskriften foar de fraach wannear't soks dan dúdlik wie. Gebrûklik wie dat se minstens trije jier wachtsje moasten. Froulju dy't earder wat mei in oare man begûnen kamen faak foar it gerjocht en waarden dan beskuldige fan bigamie of ûnseedlik gedrach.

Fragen

Sjogge wy nei de rjochtsgong yn dit proses dan bliuwe je mei fragen sitten. De Prokureur-Generaal liket ynearsten seker fan syn saak en set stevich yn. De fertochte wurdt fan moard beskuldige en dat wurdt mei tsjûgen ûnderboud. It is opmerkelijk dat Neeltsje Annes, de eardere frou fan Hans Reijnders gjin ferklearring hoeft of te lizzen.

De verdigening kin de oanklacht lykwols effektyf werlizze mei in ferklearring fan de direksje fan de VOC oer de eardere datum fan ferstjerren fan Hans Reijnders. Der binne noch wol mear fragen dêr't je wol graach in antwurd op hawwe woene. Bygelyks as it net it lyk fan Hans Reijnders wie, wa wie it dan wol. Wy sille der wol nea mear achter komme. Mar it bliuwt in nijsgjirrich ferhaal.

Ook DIT jaar weer een groot assortiment **PRACHTIG**

KERSTFRUIT

Elke dag volop verse groenten, ook panklaar gesneden.
Altijd de beste kwaliteit tegen de laagste prijs !

FRUITMANDEN en -SCHALEN : ónze specialiteit !!

★

Zie ook onze Kerst- en Nieuwjaarsfolders met zeer vele aanbiedingen voor extra lage prijzen !!!

★

De **Speciaalzaak** in **Groenten en Fruit** met een compleet assortiment **levensmiddelen** en **non-foods**.

A. BONSMMA - Tzummarum

LUCAS HANNEMA

Als je zingt dan ben je rijk en gelukkig tegelijk

Door Gerrit Bouma

'It Heitelân', 'De Mounlersdochter' en het Fries volkslied zijn enkele liederen die Lucas Hannema heeft ingezongen op 78-toeren grammofoonplaten. Voor zover bekend, heeft hij een zestal van deze 78-toerenplaten gemaakt op het platenlabel Columbia Records. Het Amerikaanse Columbia Records is een van de oudste namen van platenmaatschappijen in de muziekwereld en bestaat al sinds 1888. Over die platenmaatschappij is veel bekend, maar wie was nu eigenlijk Lucas Hannema? Dat we hier met een geboren Fries hebben te maken, mag duidelijk zijn, want al zijn liederen die op grammofoonplaten zijn uitgekomen zijn Friestalig. Lucas Hannema heeft zijn jeugd doorgebracht in Minnertsga, een dorp ten noordwesten van Leeuwarden vlakbij de Waddenzee. De overeenkomst tussen Lucas Hannema en de auteur van dit artikel is dat zij allebei hun jeugd in Minnertsga hebben doorgebracht, maar wel met een tijdsverschil van meer dan zestig jaar.

Minnertsga 1891

Eind november 1890 ging de wind uit het noordoosten waaien en dat was het begin van een uitzonderlijke strenge winter. In januari 1891 was de temperatuur nog ver onder het vriespunt met uitschieters van -12 OC. De havenkom in het dorp Minnertsga lag bedekt met een dikke laag ijs en de beurtschippers lagen er vastgevroren en konden geen kant op.

Links Lucas en rechts zijn broer Petrus voor het ouderlijk huis aan de Tsjillen in Minnertsga.

Uit de kachelpijpen op de boten en uit de schoorstenen van de huizen kwam veel rook want er werd flink gestookt om het een beetje warm te krijgen. Vlakbij de havenkom stond de woning waarin Dirk Petrus Hannema en zijn vrouw Aukje Johannes Schotanus en de kinderen: Luutske, Petrus en Johannes in die tijd wonen.

Het is in deze koude dagen dat Aukje hoogzwanger is van haar vierde kind dat op 14 februari 1891 werd geboren. Hij kreeg de naam Lucas en groeide op in Minnertsnga waar zijn vader koopman was in onder ander vlas dat hij exporteerde naar Engeland. Lucas, die enigszins mank liep, had een prachtige baritonstem en had gevoel voor muziek maar ook voor komiek.

Opleiding

Wellicht door de contacten die zijn vader had in Engeland, heeft Lucas drie jaar een klassieke- en zangopleiding gevolgd aan de Blackwall-Academie in London. In april 1917 werd hij inwoner van Franeker en op 16 augustus dat jaar trouwde hij met Aafje Dral. Lucas en Aafje kregen twee kinderen: Auke Marie (1921) en Dirk Petrus (1926).

In Franeker begon Lucas met het lesgeven in zang- en spraaklessen. Lucas had zijn tijd mee want er was in die tijd in de muziekwereld behoefte aan goede zangers én dat terwijl de radio nog geen algemeen goed was voor de gewone burger.

Van Franeker verhuisde hij naar Leeuwarden en woonde daar onder ander in de Camminghastraat, Claes Bockesstraat en op De Ruyterweg. In juni 1925 verscheen in de Leeuwarder Courant de eerste reclame advertentie van Lucas waarin hij zich aanbood om solo-lessen te geven en zangkoren op te leiden. Later zouden er nog vele van dergelijke advertenties volgen met het aanbieden van zang- en spraaklessen en mensen afhelpen van hun stotteren. Hij kondigde zich aan als 'Gediplomeerd leeraar zang- en stemvorming aan de Blackwall Academie of Singing & Voice productions England'. Boven vele advertenties stond de slogan: ALS JE ZINGT DAN BEN JE RIJK EN GELUKKIG TEGELIJK.

ALS JE ZINGT DAN BEN JE RIJK EN GELUKKIG TEGELIJK

Zangschool Lucas Hannema, Voorstreek 47, Leeuwarden

**ZIE, LEES en HERLEES den „Open brief” aan alle
Zangliefhebbers, in Leeuwarder Courant van 2 Maart a.s.**

Ritsko van Vliet (1923-2001), Friese variété-artiest en goochelaar, vermeldt in een krantenartikel over Lucas Hannema dat hij - Ritsko - een prospectus in handen heeft gehad waarin Lucas zich profileerde. De titel van het prospectus was: 'De Hannema School voor zang en stemvorming'. Met daarin uiteraard een foto van Lucas zichzelf. Achterin in de folder stonden de recensies van zijn optredens en zijn verblijf in Engeland én dat hij in alle genres kon opleiden. Verder vermeldde de folder dat hij leider was van het operakoor 'Verdi'. Tussen 1920 en 1930 had hij volop werk met optredens op kermissen, concoursen, feestavonden enzovoort.

Brief aan de burgemeester

Via een brief, die Lucas Hannema op 24 augustus 1925 aan de burgemeester van Veendam heeft gestuurd, weten we dat hij toen al bezig was met het inzingen van grammofoonplaten. Mede daardoor had Lucas zijn oog laten vallen op een prachtig gedicht van burgemeester Fokke Jacobs de Zee die toen burgemeester in Veendam was. Fokke Jacobs de Zee was een geboren Fries en tevens schrijver en dichter. Lucas schreef in zijn brief dat hij een zangopleiding had gevolgd in Engeland en dat hij zich nu weer gevestigd had in 'It Heitelân' (het vaderland) en zangleraar was. Hij schreef ook dat hij al 'eenige Friesche liederen' gezongen had voor de Columbia Grammofoon Compagny en dat die begin september in de handel zouden komen. Hij verwoordde het zo: '[. . .] een gedichtje van u hetwelk ten eerste mijn aandacht heeft getroffen n.l. 'Hjerstklanken'. Dit gedicht vond ik zo mooi en wil dit gaarne toonzetten om het in zang weer nieuw leven te geven; te vereeuwigen daar ik het de volgende maal als ik weer naar London moet voor een Columbia engagement voor de plaat voorzingen en intusschen ook op verschillende concerten. Het zal ongetwijfeld zeer mooi worden daar de muziek geheel in overeenstemming zal zijn met de woorden'.

Het ging Lucas in deze brief ook om het auteursrecht. Hij vroeg de burgemeester hoe het daar mee zat, want zelf dat hij daar niet veel verstand van. Of de burgervader op de brief van Lucas geantwoord heeft, of dat zijn gedicht door Lucas op muziek is gezet, is helaas niet bekend. Waarschijnlijk is het niet op een grammofoonplaat is uitgekomen, want tot dusver is daar geen exemplaar van gevonden.

78-toerenplaten

Op een Reclame- en Verkoop-tentoonstelling in de Harmonie in Leeuwarden eind mei 1924, was ook de Muziekhandel Bosma & Zn. uit Leeuwarden vertegenwoordigd met een stand. 'Komm mein Schatz, wir trinken ein Likörchen' hoorde de verslaggever van de Leeuwarder Courant uit een stand komen toen die over de tentoonstelling liep. Deze muzikale klanken kwamen uit de stand van deze firma. Voor de verslaggever was het geen onvriendelijke uitnodiging om even in de stand te gaan kijken. De grammofoon in de stand liet nog meer liederen horen en het viel de verslaggever op hoe geruisloos de naald over de platen gleeed. De exposant vertelde dat het een nieuwe machine was; de Columbia Grafonola. Behalve die grammofoon stonden er nog enige andere modellen die, niet alleen een aangename 'tijdpassering' boden, maar die tevens ook een mooi meubelstuk voor in de huiskamer waren.

Bosma & Zn was ook de initiatiefnemer voor het uitgeven van de 78-toerenplaten van Lucas Hannema op het Columbia-label. De firma was gevestigd aan de Eewal in Leeuwarden, een paar straten verwijderd van de Voorstreek waar Lucas Hannema met zijn zangschool was gevestigd.

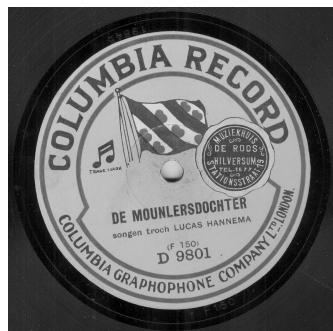

BOSMA & ZN. - GRAMMOPHOONBEDRIJF

THE NEW HIS MASTERS VOICE GRAMOPHONE overtreft in klank en kwaliteit iedere andere Grammophoon
Komt U eens hooren ? 't Meest geschikt Sint Nicolaas-Cadeau - Prijzen vanaf f105 • Beleefd aanbevelend

EEWAL 58 • TEL. 1820
LEEUWARDEN

In 1925 brachten zij een folder uit met een Friese tekst die vrij vertaald als volgt is.
'Friezen. Doormiddel van deze laten wij u weten, dat wij binnenkort nieuwe Friese grammofoonplaten krijgen van een nieuwe Friese zanger. Alhoewel het opnemen van platen erg kostbaar is en wij voor Friese-platen ook alleen maar Friese klanten hebben, heeft het wereldbekende Columbia Grammofoon Compagny met haar nieuwe procedé van platen maken zonder geruis, haar klaar gemaakt deze opnamen te maken, temeer nu wij een beste zanger konden krijgen. Toen wij hoorden dat de

heer Hannema net uit Engeland van de muziekschool kwam, toen dachten wij, kijk, als zo'n zanger van de Engelse muziekschool onze Friese liedjes nu eens met zijn getrainde stem voor de plaat wil zingen, dat zou zeker een succes worden en met name nu de heer Hannema, een echte Fries is (Minnertsgaaster), hebben wij het bijzonder getroffen. Want Friesland heeft, dat weten wij allemaal, het is spijtig dat wij het moeten zeggen, maar een paar zangers die een zangschool hebben doorlopen. Wij hebben nu net de monsters binnen gekregen en we moeten zeggen, ze zijn boven verwachting mooi. Terwijl wij deze folder opmaken (de monsters zijn net drie dagen binnen), hebben wij al 100 platen op levering besteld gekregen. Dat is wel een bewijs dat ze mooi zijn. Wij kunnen de platen begin september leveren en nu de eerste zending maar 600 platen zijn, is het beste niet te lang te wachten met bestellen. Aan bekende adressen leveren wij op de bekende condities, aan anderen alleen onder rembours. Om de Friezen in Holland een beetje tegemoet te komen, leveren wij aan die, als zij alle 6 platen in één keer bestellen, franco door heel Nederland'.

Uit de tekst van de folder en de nummervolgorde blijkt dat er zes grammofoonplaten in één keer zijn uitgekomen. Deze 78-toerenplaten kosten in die tijd twee gulden per stuk.

Stempel op vermaak

Wie heeft het als artiest zo ver geschopt dat er tegelijk zes platen van hem of haar uitkwamen? Wat precies de reden daarvan is geweest blijft in het verleden verborgen. Maar, Lucas heeft meer gedaan tijdens zijn leven en hij had meer kwaliteiten. Zo speelde hij viool en piano en was hij conferencier en dirigent van diverse koren. Ook speelde hij in schetsen en stelde hij complete revues samen die hij ook regisseerde. Buiten Leeuwarden gaf hij vele cabaretvoorstellingen samen met zijn eerste vrouw Aafje Dral en een zekere Piet Visser.

Vlnr: Piet Visser, Aafje Dral en Lucas Hannema

Voor de Tweede Wereldoorlog woonde het gezin Hannema boven de Victoria-winkel aan de Voorstreek in Leeuwarden. Daar had Lucas zijn befaamde 'Syncopate studio'. Muziekbandjes konden daar oefenen en hij gaf er ook zijn lessen. Tijdens de repetities van orkestjes stond het soms zwart van de mensen op de Voorstreek, zo herinnerde Lucas Hannema zich volgens een artikel in de Leeuwarder Courant van 1967. Hij had ook plezierige herinneringen aan zijn toneeloptreden. Vooral de landlopersrollen pasten goed bij hem. Veel bezoekers van zijn toneelvoorstellingen vonden dat hij zo fantastisch en consequent in zijn rol bleef wat zijn lopen betrof. Maar dat kon ook niet anders, want in zijn dagelijks leven trok hij sowieso met één van zijn benen. In die tijd had hij ook de leiding over de dames zang- en dansgroep The Singing Girls.

The Singing Girls, geheel links Lucas Hannema

Na de dood van zijn eerste vrouw in oktober 1940, organiseerde Lucas Hannema ook zogenaamde amateuravonden in elk genre. Mogelijk dat hij dat in navolging heeft gedaan van Sipke Catselein (Elfstedentochtwinnaar 1933), van hotel Spoorzicht in Leeuwarden. Die was in die jaren ook heel actief met het organiseren van dergelijke amateuravonden. Lucas had een groep mensen om zich heen zoals Piet Kuiken, die één van zijn leerlingen was en Douwe Bijlsma als fakir en Douwe zijn zoon als slangenacrobaat. Een kunstfluiters maakte het gezelschap compleet.

Vreugde en verdriet

Lucas zal ongetwijfeld van veel vreugde hebben genoten als de 'gentlemen' in het Friese variété. Maar zoals het in het leven zo vaak gaat, waren er ook minder vreugdevolle omstandigheden in zijn leven. Zoals vermeld overleed zijn eerste vrouw in 1940 na een kortstondige ziekte.

Twee en een half jaar later overleed op 17-jarige leeftijd zijn zoon Dik (Dirk) Petrus die begraven ligt op het kerkhof van Minnertsga, de geboorteplaats van Lucas Hannema.

Tussen deze droevige gebeurtenissen in, trouwde zijn dochter Aukje Marie met Klaas Wiersema uit het Groningerland. Klaas was pianostemmer en het is best mogelijk dat hij bij de familie Hannema over de vloer kwam om de piano te stemmen van vader Lucas en zo dochter Aukje Marie heeft leren kennen. Deze Klaas mocht niet de muziek in van zijn ouders en daarom ging hij meteen na de lagere school een vak leren en geld verdienen. Hij studeerde stilletjes piano en ging vervolgens bij een dansorkest werken. In 1941, toen hij met de dochter van Lucas Hannema trouwde, kwam hij te werken bij het welbekende orkest Malando. Hij componeerde en arrangeerde veel en werkte o.a. in Duitsland, België, Finland en was jarenlang in de winterseizoenen in Arosa in Zwitserland te vinden. In 1973 was hij medeoprichter van het Groninger salonorkest Pluche dat tot op heden nog steeds bestaat.

Tot wanneer Lucas Hannema actief is geweest met zijn zangschool en als 'gentlemen' van het Friese variété, is niet bekend. Maar mogelijk dat de topjaren van zijn muzikale- en zangcarrière aan het eind van de oorlog achter hem lagen. Hij had later een baan bij de centrale schuilkelder van de Luchtbescherming in de Grote Kerkstraat in Leeuwarden. Na de oorlog werd hij tolk bij de Canadezen en vertrok hij voor enige tijd met hen naar Duitsland, want de Engelse taal beheerste hij perfect. In november 1950 - hij was toen 59 jaar - hertrouwde hij met de 26 jaar jongere Elisabeth Gesiena Hoek.

Als je zingt dan ben je rijk en gelukkig tegelijk

Lucas was een uiterst veelzijdige man, iemand die op vele artistieke fronten begaafd was en het, als hij wat gehaaid was geweest, ver had kunnen brengen. Met zijn baritonstem zong hij de sterren van de hemel, maar zijn bescheidenheid en onzakelijkheid onthielden hem de meer dan locale erkenning, die hem anders wellicht ten deel gevallen was.

Ritsko van Vliet, die hem goed gekend heeft, schreef in zijn artikel over Lucas Hannema: *'Hij was te goed. Hij zou het in de grote steden of het buitenland beter hebben gedaan. Zoals zoveel artiesten, was hij niet zakelijk genoeg. Artisticeit en zakelijkheid gaan zelden samen'.*

Als je zingt dan ben je rijk en gelukkig tegelijk, was zijn reclameslogan in advertenties tijdens zijn hoogtij jaren. Lucas Hannema heeft veel betekend voor de kleinkunst in Friesland en hij heeft met zijn 78-toerenplaten zijn stem achtergelaten. Volgens de overlijdensadvertentie in de Leeuwarder Courant, is Lucas Hannema op 7 januari 1973 moegestreden in Leeuwarden overleden.

Discografie

Matrijsnr. Columbia 25 cm.	Titel	Auteur(s) muziek/tekst	Catalogusnr.
		London, 12 mei 1925	
F146-19842	Oan Baukje		(Col) D 9803
F148-19843	It Heitelân	J. Lindeman/J.L. van den Burg	(Col) D 9800
F149-19844	Breidzje		(Col) D 9802
F150-19845	De mounlersdochter	Waling Dijkstra	(Col) D 9801
F151-19846	Nou nou		(Col) D 9803
F152-19847	Japik sil trouwe I		(Col) D 9804
F153-19848	Friesk Folklied	H. de Jong	(Col) D 9800
F154-19849	Japik sil trouwe II		(Col) D 9804
F157-19869	Lânferhuzerssang		(Col) D 9802
		London, 13 mei 1925	
F158-19870	Us Pake syn klok (Old English Folkssong)		(Col) D 9801

Met dank aan Rinus Blijleven en Harry Coster voor de discografie.

Bibliografie

- Bouma, G. „Privécollectie genealogische gegevens en foto's Minnertsga.” Dokkum, 2010.
- Leeuwarder Courant. <http://www.archiefleeuwardercourant.nl> (geopend december 2010).
- Steeman, L. <http://www.78toeren.nl> (geopend december 2010).
- Tresoar, Fries Historisch en Letterkundig Centrum. „Brief van Lucas Hannema aan Fokke Jans de Zee.” 24 augustus 1925.
- Tresoar, „Knipselmap met artikelen over Lucas Hannema.”
- Vliet, Ritsko van (sr.). „Lucas Hannema drukte stempel op vermaak.” 't Kleine Krantsje, 1987, januari ed.

Op www.78toeren.nl > Friese hoekje zijn vier nummer te beluisteren die door Lucas Hannema worden gezongen.

Kerstaanbieding!!!

Blaupunkt kleuren-t.v. Montana, 67 cm	
beeld f 2.298,—, contant	f 1.998,—
Blaupunkt kleuren-t.v. Cardona, 56 cm	
beeld f 1.998,—, contant	f 1.798,—
Blaupunkt kleuren-t.v. Jamaica, 51 cm	
beeld f 1.729,—, contant	f 1.548,—
Kalorik elektr. friteuse f 139,—, nu	f 100,—
Cetron broodrooster f 49,75, nu	f 39,95
Moulinex grill A 5 f 158,—, nu	f 137,50

P. C. VERHAGEN - Electro Techn. Bureau

Adelenstrjitte 3 - SEXBIERUM - Telefoon 304

GARAGE NORDER

Eigenaar P. NAMMENSMA

Franekeireind 4 - SEXBIERUM

Uw speciaal adres
met 40 jaar ervaring !!!

**Voor alle onderhoud
en reparatie**

Tevens verkoop **AUTO'S - RADIO'S -
BANDEN - BENZINE en OLIE -
UITLATEN - TREKHAKEN -
ACCU'S** enz. enz.

t uw auto vakkundig **sporen en uit-
balanceren.**

: 05179 - 234

SPAR

versiert de feestdagen met
gezelligheid, sfeer en
VOORDELIGE AANBIEDINGEN

T. DIJKSTRA

DE SPAR - Tzummarum

SLEEPBOOT MET BAKKEN ZIT BIJ KOEHOOL AAN DE GROND

14 april 1959: Bij het Statenhoofd tussen Dijkshoek en Koehool aan de Waddenzee is zaterdagavond een sleepboot met twee lege bakken van de sleepdienst A. Veenstra Hzn. Te Heeg aan de grond gelopen doordat een sleepketting in de schroef van het sleepbootje kwam. Schipper Veenstra en zijn knecht, die rijshout naar ameland hadden gebracht, werden met hun schip door de krachtige wind naar de zeedijk gedreven en strandden daar zonder dat hun positie gevaar liep.

Toen de mannen gisteren nog niet waren gearriveerd, heeft een vliegtuig van de basis Leeuwarden een onderzoek ingesteld: het ontdekte de schepen bij het Statenhoofd. Inmiddels waren gisteren de schipper Veenstra en zijn knecht aan land gegaan om bij de landbouwer S.J. van der Zee aan de Camstraweg onder Firdgum de familie telefonisch op de hoogte te stellen en hulp te vragen om het schip ter plaatse te repareren. De beide mannen, die vrijwel geen voedsel aan boord hadden, hebben van de familie Van der Zee levensmiddelen meegekregen naar boord. Vanmorgen zaten de schepen nog vast.

Zondagsdrukte bij het Statenhoofd onder Tzummarum. In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog hadden Jaap en Heintje Muller badhokjes te huur.

GONGERAAL OF ZEEPALING

Op de onderstaande foto staat de vishandelaar Henk Wormsbecher bij de Bonnema's die kennelijk een grote vis hadden gevangen.

Kees Draaisma (Heiloo) heeft de vishandelaar Henk Wormsbecher nog gekend uit de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw toen hij de vis van zijn pake Kees Palma en omke Lammert Palma aankocht.

Henk Wormsbecher staat op de visbriefjes van Fa. D. Wormsbecher & Zonen als firmant H. Wormsbecher met een eigen telefoonnummer. Hij haalde met zijn auto de vis op die levend werd gehouden in de karren. De vis werd in een metalen kuip op de bascule gezet en gewogen, daarna ging de vis de auto in.

Vlnr: vishandelaar Henk Wormsbecher uit Hoorn, Tjitte Bonnema, Klaas Bonnema en pake Klaas Bonnema.

N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken

Hoofdindustriegroep Huishoudelijke Apparaten

Drachten

Gins

FRIEZEN OM UTENS

binne yn 1961 nei Fryslân werom kaem om't wy fêst wurk en
in goede wente biede koenen

Wy hawwe op 'e nij gaedlik wurk foar

Manlju mei gefoel foar technysk wurk

en der komme ek wer nije wenten (GJIN FLATS).

Drachten is ek as wenplak foar húshâldings mei opgroeijende bern
tige gaedlik, hwant der is great forsket fan (iepenbiere sawol
as bistindere) skoallen foar fuortset ûnderwiis.

Wv hawwe yn ús bidriuw de forkoarte wurkwike.

Hwat de omkriten fan Drachten oanbilanget, binne dêr de marren,
de bosken, heide en dunen.

Skriuw ris in brief oan:

N.V. Philips
Ofd. Personeel
Drachten

Colofon

Ledenadministratie
G. Bouma (secretaris)
Correspondentieadres
Reiddomp 17, 9101 HJ DOKKUM
Telefoon 0519-241409
Email : barradeel@oudbarradeel.nl
Website : www.oudbarradeel.nl

Bankrekening RABO: 32.55.38.271
Kamer van Koophandel: 4000368

